

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem Divi Thomae. Tomi Qvinqve

Qui Est Primvs De Sacramentis: In Qvo Ea Continentvr, Qvæ Post
Præfationem Indicantvr

Suárez, Francisco

[Köln], 1619

4 An maneat aliqua entitas metaphysica substantiæ panis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93807](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93807)

ita, vt sub illis speciebus corpus ipsum Christi, quod est in celo, non contineatur, si hoc posterius dicat: est plane hereticum, vt patet ex verbis Christi, Quod pro vobis tradetur, & Qui pro vobis effundetur: que supra, contra Impnatores adduximus: omnia, quæ ibi dicta sunt, ad hoc improbandum sufficiunt: ostendunt enim, illud idem corpus, quod in celo est, quod que in Cruce pendit, esse sub speciebus sacramentalibus: si vero primum dicat, ponit quoddam miraculum, quod nec in verbis Christi habet fundamentum (nam ipse solum dixit, hoc esse corpus suum, quod cruciendum erat pro nobis) neque in aliqua auctoritate vel ratione: & sine vlla profus necessitate: quia vel negare debet conuersionem in ipsum Christi corpus, quod pro nobis traditum est, quod etiam est hereticum: vel ad illam explicandam nihil confert hoc aliud corpus ex materia panis de nouo productum: & præterea ponit quid monitrosus, & non minus absurdum, quam sit impanatio, quod recte notauit Alanus libr. 1. capite 35. oportebit enim, vt Christus in sacramento, vel habeat duo corpora; vel vnum maius, quam habeat in celo. Neque fundamentum Durandi alicuius est momenti, vt ex dictis patet, & latius disputat. sequent. Exempla vero, quibus Sancti vtuntur, non afferuntur, vt in omnibus sint similia: imo, quia nullum huiusmodi inueniri potest, varia vsurpant, vel hanc esse veram & realem conuersionem, vel posse Deum supernaturales conuersiones efficere, vel vt declarent, hic esse per conuersionem verum ac proprium corpus Christi. Quod vero hæc conuersio alterius rationis sit ab omnibus conuersionibus naturalibus, variis nominibus, ac rationibus declarant, vt sequente disputatione videbimus.

Secundum dicit aliquis, non esse de fide, esse, vel non esse materiam in rebus: quomodo ergo potest esse de fide hic non manere materiam? Respondetur, per se & directe esse de fide, hic non manere particulam aliquam panis, quæ quid illa substantia sit: vnde posita materia in rebus, vt necessario in lumine nature ponenda est, sequitur iuxta principia fidei, non posse manere materiam.

Dices tandem, quid si aliquis conuenteretur, materiam panis non manere sub accidentibus panis: negaret tamen substantialiter desinere esse, sed manere verbi gratia, in aere circumstante sub forma eius, contra hoc enim non procedunt rationes factæ, neque ex verbis formæ potest aliud colligi. Respondetur, hunc non esse tam clarum errorem in fide, esse tamen valde temerarium id asserere contra omnium Schoasticorum doctrinam, & contra id, quod videntur docere Patres, & Concilia, & præterea, quia eadem ratione posset quis dicere, conseruari in rerum natura totam substantiam panis, tamen alio in loco, & sub aliis accidentibus, quod est contra veritatem conuersionis & transubstantiationis, vt infra ostendam, ac præterea est nouum genus miraculi, sine fundamentum substantia enim panis separata à suis accidentibus naturaliter esse desinit. Rursum materia illius, cui non disponatur ad aliam formam, non potest naturaliter illam recipere: ergo ex hoc mysterio necessario sequitur substantia hæc desinit totius substantia, & materiam eius, si non fingantur temere noua miracula.

SECTIO IV.

Verum post consecrationem maneat aliquis realis modus, seu gradus, vel entitas metaphysica substantia panis.

Das, seu tres falsas sententias circa hæc questionem inueni reperio. Prima est, manere post consecrationem substantiam panis, destructa natura integra eius. Ita sentit Godofr. quodl. 8. q. 16. vt refert Paludan. dicitur. 12. quæstio. 3. & Pictus Mirand. in Apo-

log. quæst. 9. defendit, hanc sententiam esse possibilem, nihil affirmando. Fundamentum est, quia subsistentia est distincta à natura: ergo potest conseruari sine illa. Rursus tantum illud definit in pane, quod conuertitur in Corpus Christi: sed in Corpus Christi non potest conuerti subsistentia, sed sola natura: quia in Christo sola natura humana est creata, subsistentia vero est increata, in quam non potest fieri conuersio: ergo conuertitur natura, & manet subsistentia, quæ deseruiet, vt per illam subsistant accidentia.

Secunda opinio esse potest, manere existentiam substantialem panis, quam hoc tempore moderni aliqui Thomistæ defendunt. Et fundari potest, supponendo duo principia metaphysica, primum est, existentiam esse realitatem omnino distinctam: ex quo colligunt, posse conseruari sine essentia, sicut è contrario in humanitate Christi existimant conseruatam esse essentiam sine existentia propria. Vnde applicari potest fundamentum factum pro prima sententia: quia in Christo Domino solum est essentia creata & non existentia, quia conuersio solum fieri potest in id, quod creatum est: quod autem non conuertitur ex pane, manet post consecrationem, ergo manet existentia panis. Secundum principium est, accidentia non habere proprias existentias, sed existere eodem esse, quo existit substantia, in qua sūt: ex quo fit, necessariam hic esse existentiam panis, vt per illam existant accidentia, quæ manent: quia, vt D. Tho. docet infra, q. 77. existunt per idem esse, quod antea habebant.

Tertia opinio negat, manere aliquid substantialem panis sub eadem differentia specifica, sub qua antea erat: Affirmat tamen, hanc indiuiduam entitatem, vel substantiam, quæ antea erat panis, per conuersionem fieri corpus Christi, & ita manere.

Hanc sententiam insinuat Henric. quodl. 9. qu. 9. & quodl. 11. quæst. 4. præcipue tamen tribui solet Caiet. qui multum illam insinuat infra, art. 3. circa solutionem ad 3. vbi sepe repetit, manere, quod erat panis, & explicat illud relatiuum (quod) referre substantiam, & veram realitatem, quæ manet, & est corpus in corpore Christi, & infra concludit, pronomen (hoc) in verbis consecrationis designare hanc substantiam, quæ est panis, non sub esse panis sed absolute: & illam dicit esse corpus Christi in fine prolationis verborum: similia vere habet in art. 4. Vbi in primo dubio dicit, id, quod erat panis, per conuersionem fieri id, quod est Corpus Christi, & in fine dicit, illud relatiuum, (quod) referre eandem substantiam, & hanc sententiam Caietan. & modum loquendi eius, approbat Richard. art. 1. 4. circa principium, VValdenf. etiam in rerum videtur ita loqui, tom. 2. de sacr. c. 48. 68. 69. imo & D. Thom. in 4. dist. 11. qu. 1. arti. 2. ad 1. dicit, in hac conuersione terminum, à quo, scilicet, substantiam panis, conuerti in terminum, ad quem, scilicet, corpus Christi: nõ vt fit sub ipso, sed vt fit ipsummet. Adducit etiam Caietan. locutiones Ambros. 4. de sacra. c. 4. & 5. vbi sic inquit, Si tanta vis fuit in sermone Dñi Iesu, vt inciperent esse, quæ non erant, quanto magis operatorius erit, vt sint, quæ erant, & in aliud comutentur. Sæpe et Patres, vt disput. sequente videbimus, dicunt: panem fieri corpus Xpi: & in capit. Berengarius, dicitur, panem, & vinum, quæ in altari ponuntur, post consecrationem esse corpus & sanguinem Christi. Quæ verba non possunt in alio sensu vera esse. Fundamentum vero huius sententia esse potest, quia, nisi saltem hoc modo substantia, seu entitas panis maneret in corpore Christi, nulla esset conuersio, sed annihilatio potius panis. Et confirmari potest ex D. Thoma. infra q. 77. art. 5. & in 4. d. 12. qu. 1. artic. 3. quæstionula. 4. vbi dicit, non posse repro-

Alii manere existentiam.

Alii manere eandem substantiam, quæ antea erat panis facta per conuersionem. Henricus. Caiet.

Richard. VValdenf. s Thom.

panis manet aliquo modo in corpore Christi: in quo absorbetur & imbibitur: quia, si substantia panis omnino delisset, quid impediret, quominus Deus posset illam iterum producere, absque mutatione corporis Christi?

1. Conclusio. Non manet substantia. Trident.

Constant.

Dico primo, in hoc sacramento non manere substantiam, seu suppositalitate panis. Probatur primo ex verbis Concilii Tridentini. nam haec substantia non est accidens: dixit autem Concilium, manere duntaxat accidentia. Deinde, quia si substantia dicitur manere, ut aiebat Godofr. ut sit verum, ac proprium subiectum accidentium, illud est contra fidem traditam in Concilio Constantiensi sessione 8. Si vero dicitur manere, ut terminet, & subsistere faciat accidentia, illud in primis non est necessarium: quia non oportet, ut accidentia illa subsistant propria substantia substantiali. Deinde non est possibile, tam ex parte accidentium, quam ex parte substantiae creatae. Primum patet, quia, si accidentia terminarent, & subsisterent tali substantia, oportet fieri nouum miraculum vnionis cuiusdam hypostaticae inter quantitatem panis, & substantiam panis, nam sine hac vnione noua, non potest intelligi quantitas illa subsistens tali substantia magis post consecrationem, quam antea: prius enim non erat quantitas vnita substantiae immediate, sed rei subsistenti ratione naturae, & propterea non subsistebat, sed inharebat: ergo, si postea subsistit, & terminatur noua substantia, oportet, ut noua vnio, quasi hypostatica facta sit: at vero accidens non est capax talis vnionis, ut in materia de Incarnatione diximus: ostendendo, hac de causa accidens non esse immediate assumptibile a Verbo: & licet non esset omnino impossibile, esset vanum, & superfluum, tantum & tam nouum miraculum sine fundamento affirmare. Secundum patet, quia iuxta veriorum sententiam, substantia est modus naturae, & non res, omnino realiter ab illa distincta: quando autem duo se habent tanquam res & modus, licet, res possit manere sine modo non tamen modus, sine re: quia non affert se cum entitate propria, sed ex intrinseca ratione sua identificatur rei, cuius est modus, ut agendo de substantia, latius in materia de Incarnatione declarauimus.

Ad fundamenta prima opinionis non inueniuntur responsio.

Neque contra hanc conclusionem obstat fundamentum primae opinionis: iam enim ostensum est, non obstante distinctione substantiae a natura, non posse substantiam manere, destructa natura, & quamuis posset, in praesenti mysterio non esset necessarium. Ad aliam vero confirmationem, scilicet, substantiam panis, non posse conuerti in substantiam corporis Christi, quae increata est, & ideo manere, negatur consequentia: primo, quia facere potest Deus, ut suppositum integrum conuertatur in naturam alterius corporis. Deinde, quia, sicut substantia Corporis Christi est in hoc sacramento, non ex vi conuersionis, sed per concomitantiam, ita intelligi potest, substantiam panis desinere esse, non ex vi conuersionis, formaliter loquendo, sed per concomitantiam, scilicet, quia ipsa natura panis desinit esse, sine qua non potest manere substantia panis.

2. Conclusio. Non manet existentiam panis.

Dico secundo, post consecrationem non manere existentiam substantialem panis. Haec conclusio est omnium Theologorum, praeter eos, quos supra commemorauimus. Probatur primo ex principiis fidei: vnum est, quod tota substantia panis conuertatur, nomine vero totius substantiae non intelligitur essentia abstracta, & praecisa ab existentia, sed intelligitur substantia completa, prout erat in rerum natura, quae maxime existentiam includit, tanquam proprium & intrinsecum actum constituentem hanc entitatem in esse actualis entitatis: imo sicut productio, ita & conuersio potissimum fit ratione existentiae, ut alibi latius tractatum est. Alterum est, post

consecrationem duntaxat manere accidentia, ut Concilium Tridentinum dixit: existentia autem substantiae panis non est accidens, ut omnes quotquot sunt Philosophi docent, & est per se evidens: quia, vel est ipsamet entitas substantiae, ut substantia actualis est, vel intrinsecus actus sub ea ratione illam constituit. Respondet tamen quidam author ad hanc Concilii definitionem, quod qui ad pauca respiciunt, facile hallucinantur: si enim (inquit) Sophisticus argumentator attenderet, eo ipso, quod Concilium definit, accidentia manere, definire etiam, manere cum existentia, videret, consequentiam sui argumenti nullam esse: quia dictio exclusiua non excludit a concomitantibus: vnde non excludit existentiam: ad dei autem mysterium nihil refert, quod illa existentia sit res distincta a substantia, nec ne. Sed, si quis attente consideret, facile, vtexistimo, intelliget, hanc fugam non eneruare vim testimonij Concilij Tridentini. Verum est enim, illud non excludere existentiam accidentium: quod tamen non excludat existentiam substantiae, falsum est. Quod si licet alicui dicere, existentiam substantiae non excludi: quia est conexa cum existentia accidentis, pari ratione posset alius assumere licentiam dicendi, manere illam rem, quae est forma panis: quia posset in metaphysica opinari, formam esse ipsam existentiam rei, vel omnium proprietatum eius: & Durandus posset coningere, materiam esse existentiam quantitatis, & ideo manere. Deinde consequenter posset quis opinari, manere substantiam panis, quod prorsus falsum est: & tamen necessarium sequitur, loquendo magis probabiliter, & consequenter in illa sententia, quae necessario supponit, existentiam esse rem distinctam a substantia, & separabilem ab illa: qui autem hoc sentiunt, probabilius & consequentius dicunt, existentiam substantialem esse ipsam substantiam. Vnde ulterius ex illo principio posset quis opinari in materia de Incarnatione, manere in humanitate Christi substantiam creatam, non ut per illa subsistat humanitas, sed ut per eam existant accidentia: cum Concilia negant, manere substantiam in humanitate Christi, posset esse licentia explicandi, non manere ut sic, id est, ut respicit humanitatem, & terminat illam: manere autem, ut respicit accidentia. Denique non debent hi auctores negare, manere in humanitate Christi existentiam substantialem creatam, saltem ut per eam existant accidentia, nisi velint dicere, etiam accidentia humanitatis existere per existentiam incretam Verbi: at quod adeo tam immediate esse vnita Verbo, sicut animam & corpus, quod inauditum esse, & improbabile: Concilium ergo Tridentinum, absolute excludendo quicquid substantiale est, satis significauit, nullum substantialem actum esse necessarium, ut accidentia existant, & conseruentur.

Secundo principaliter probatur conclusio ex metaphysicis principijs. Primum enim, quod substantia pereat, & maneat existentia eius, impossibile est: cum nihil aliud sit perire, quam amittere esse existentiae: nam esse essentiae immutabile est, nisi ratione existentiae. Dicent, substantiam amittere esse, quia ipsum esse in se destruitur, sed quia desinat actuare hanc naturam, vel substantiam. Sed haec responsio fingit substantiam esse velut subiectum existentiae, hanc vero esse actum realiter distinctum ab illa: quod in prima philosophia, & in materia de Incarnatione probauit esse impossibile: quia actualitas existentiae est ita intima rei, prout est vera, realis, & actualis entitas, ut nullo modo discerni possint tanquam actus, & potentia receptiua: quia separata existentia, etiam per intellectum, solum intelligitur manere potentia obiectiua: nam si intelligitur manere aliquid actu ens, illud est existens: sed de hoc latius dictis locis: vnde ex hoc principio, falsum est fundamentum, quo nitebatur illa sententia: scilicet, accidentia

dentia realiter distincta à substantia, realiter existere per ipsam existentiam substantiæ: quia in vniuersum impossibile est, quod aliqua entitas existat per entitatem à se realiter distinctam. Sed, non solum posito hoc principio, sed etiam admissio, quod existentia sit res distincta ab essentia, est falsum illud fundamentum, quia supposita illa distinctione, existentia comparatur ad essentiam, vt actus ad potentiam: sicut ergo essentia substantiæ, & accidentis sunt diuersarum rationum, & ordinum, ita requirunt actus, re ipsa distinctos: loquor enim de accidentibus, quæ realiter à substantia distinguuntur. Vel aliter comparatur essentia ad existentiam, sicut principium vel radix ad actum, vel terminum ab illa manentem, aut sicut principium formale ad effectum formalem, quasi secundarium: ergo si principia sunt omnino diuersa, erunt etiam diuersæ existentie. Denique existentia substantiæ est existentia simpliciter, & natura sua postulat intrinsecum terminum substantiæ: existentia autem accidentis natura sua est imperfecta, & postulat per modum termini vniorem ad alterum, à quo sustentetur: sunt ergo distinctæ, vt aperte docuit Diuus Thomas in his articulis, & in tota hac questione, & supra quæst. 17. artic. 2. & 4. contra Gent. cap. 14. & sæpe alias, & Caietan. de ente & essent. c. 7. & Palud. Socin. 7. metaph. quæst. 5. & Scotus in 2. distinct. 12. quæst. 1.

Sed quares, qua certitudine tenenda sit hæc conclusio, nam Dominicus Bannes, cum in priori editione primæ partis simpliciter docuisset, existentiam substantialem panis manere, vt per eam existant accidentia panis, in posteriori ita illa retractauit, vt tamen probabiliter posse sustineri dicat, solum, quia probabile est, accidentia non habere existentiam præter existentiam substantiæ, & dicit, se consuluisset Theologos doctissimos, qui ita censuerunt. Ego vero, cum multum de hac re cogitauerim, nunquam in eam sententiam adduci potui, vt crederem eam opinionem esse probabilem: imo nec tolerabilem in Theologia, & cum plures etiam, eosque doctissimos de hac re consuluerim, neminem aliter sentientem inueni: quin potius legi apud Picum Mirand. in citato loco, cum ipse de hac re Romæ quætionem motuisset, à pluribus Theologis iudicatum esse, non posse sine errore defendi, manere in hoc sacramento existentiam substantialem, quibus ipse contradicere non est ausus, loquendo de mysterio, prout factum est, licet contenderit potuisse aliter fieri. Deinde etiam in metaphysica, illa opinio, quod accidentia realiter à substantia distincta, non habeant propriam existentiam, reuera, non est probabilis, quia nec ratione firma vitur, neque habet authorem grauem. Nam licet fortasse Sotus in philosophia id interdum inuenerit, non tamen rem ex professo disputans & examinans, postea in 4. disputatione 10. tota questione secunda contrarium aperte supponit. Ac denique, quamuis illa opinio esset probabilis, non tamen omnino id, quod ex metaphysica opinione probabile colligitur, est in Theologia probabile, alioqui etiam dici posset, esse probabile, manere materiam in hoc sacramento, quia manet quantitas, & probabile est, materiam esse eandem rem cum quantitate, vel formam panis manere, quia opinio est, formam illam esse accidentalem, quod tamen simpliciter damnatur à Thomistis, vt alienum à doctrina fidei, & facile esset similia exempla afferre, quæ docent, quædo ex opinione metaphysica sequi videtur aliquid in Theologia, quod doctrina fidei non est consentaneum, sed videtur aduersum, aut querendum esse probabilem viam ad vitandum tale consequens, & negandam consequentiam, vel si hæc inueniri non potest, illud esse sufficiens argumentum ad iudicandum, illam opinionem metaphysicam esse improbabilem potius, quam è conuerso. Theologia enim, quæ suprema sapientia est, iudicat de inferioribus

doctrinis, & illas corrigit, non è contrario. Quocirca idem iudicium ferendum est in præsentibus controuersis, si ex illo principio metaphysico vitari nullo modo potest, quin sequatur, existentiam substantialem manere in hoc sacramento, hoc est, sufficiens argumentum, vt illud iudicetur improbabile, si tamen quis mordicus veller illud defendere, potius debet negare consequentiam, & dicere, naturaliter quidem accidentia existere illo modo, tamen ablata substantia, D E V Millis conferre nouam existentiam, qua existant, & licet prædictus author dicat, eum delirare, qui ita sentit, & mihi quidem absolute loquendo idem videatur, supposito tamen illo alio errore, existimo fore, vt hoc modo minus desipiat.

Dico tertio, Post consecrationem non manet eadem numero entitas, vel substantia, quæ fuit panis sub esse corporis Christi. Hæc est aperta sententia Diui Thomæ hic, & artic. 3. ad 3. & artic. 4. & 8. vbi negat in transmutatione, quæ fit in hoc sacramento, manere aliquid commune vtrique termino, præter accidentia panis & vini, & idem in 4. dist. 11. quæst. 1. articulo 4. & eam late defendit Soto, dist. 9. quæst. 2. artic. 4. Ledesma, quæst. 16. artic. 4. qui contrariam sententiam Caietano tribuunt, & eam impugnant: sed fortasse Caietanus, licet in modo loquendi minus proprie & cautè loquatur, tamen in re non sentit contra hanc conclusionem, vt apertius explicabo in commentario ar. 4. D. Thom. vbi Caietanus nonnulla dicit, quæ non possunt vera esse, nisi supposita hac sententia, præsertim illud, scilicet, quod possit à Deo reproduci idem numero panis, absque conuersione corporis Christi, in ipsum, quod etiam docent Capreol. in 4. dist. 11. quæst. 1. art. 3. ad 1. Scoti contra 2. conclusionem, & Ferrar. 4. contra Gent. capite 63. aperte supponunt totalem distinctionem numericam inter corpus Christi & panem, etiam vt sunt hæc substantiæ, seu entitates: non ergo manet hæc entitas panis in corpore Christi. Probatur autem primo ex principijs fidei: sequitur enim ex illa sententia, primo, non totam substantiam panis conuerti, quia, quod manet, non conuertitur: dicitur autem manere illa substantia, prout hæc substantia vel entitas est. Sequitur secundo, non manere duntaxat accidentia panis, quia hæc entitas vel substantia panis non est accidens, & manere dicitur. Sequitur tertio non esse omnino idem corpus Christi, quod est in cælo, & quod est in sacramento quoad entitatem, vel substantiam suam, quod est contra fidem, patet sequela, quia corpus, quod est in sacramento, est illa entitas, vel substantia, quæ fuit panis: corpus autem, quod est in cælo, non est illa substantia, neque illa entitas, quia non est creatum ex illa. Quin potius sequitur quarto, hæc corpora saltem numero distingui, quod ita declaro, quia ante consecrationem hæc entitas panis distinguebatur numero à corpore Christi, quod est in cælo, & tamen post consecrationem dicitur manere eadem numero entitas, vel substantia sub esse corporis Christi in sacramento: ergo corpus Christi, prout est in sacramento, & res, & substantia numero distincta ab eodem corpore, prout est in cælo, non enim potest manere eadem numero entitas, & non distingui numero suo realiter ab eo, à quo per se ipsam distinguebatur. Quin potius cum per conuersionem dicatur hæc entitas, vel substantia mutare specificationem suam, & ita ex pane transire ad esse corporis Christi, necesse est, vt illud esse corporis Christi, quasi indueretur per hanc substantiam, quam contrahit. Vteriusque sequitur quinto sub diuersis speciebus sacramentalibus multo magis esse corpora Christi numero distincta, quia sub illis erant panes numero distincti, non solum in esse panis, sed etiam in esse huius entitatis & substantiæ: vnde posita fide, quod in omnibus his sacramentis est idem corpus

1. Conclusio.

D Thom.

Soto.
Ledesma.Capreol.
Ferrar.

corpus Christi, sequitur ulterius non solum idem corpus Christi, esse in pluribus locis, sed etiam esse plures entitates realiter inter se distinctas, quod est mysterium quodammodo maius mysterio Trinitatis: quia vna res finita, erit idem realiter cum innumeris rebus absolutis & infinitis, quae antea inter se tam essentia, quam in proposito distinguebantur.

Secundo principaliter probatur conclusio ex principijs metaphysicis. Primo, quia non potest mutata essentia rei, manere eadem numero entitas: quia per illam constituitur in esse huius entitatis, sed hęc entitas vel substantia, quae est panis, essentialiter est panis: Non enim constituitur hęc entitas per sola prædicata transcendentalia, seu generica, sed per propria & specifica: Ergo. Secundum principium, quod ex hoc colligitur, est, non posse neci transmutationem realem inter differentias specificas, manente eodem indiuiduo generis sub illis, tãquam subiecto manente sub vtroq; termino, vt, quod ex leone fiat equus, manente eodem indiuiduo animalis: quia hęc compositio est metaphysica, & extrema non realiter, sed ratione formalit tantum distinguntur: Ergo fieri non potest, vt maneat hęc entitas, vel eadem numero substantia, quae fuit panis, sub esse corporis Christi, quod si non manet eadem numero entitas vel substantia, vt sic, nihil omnino manet de substantia & entitate panis, neque vt erat panis, neq; vt erat hęc substantia, aut hoc ens. Nam indiuiduum substantia, vel entis, quod sub illis accidentibus incipit, omnino est numero distinctum. Tandem confirmatur, quia, si hic fieret transmutatio solum in his, quae sunt propria panis, & non in his, quae sunt communia, etiam si substantia sint, consequenter dicendum esset manere materiam, vt materia prima est, & eandem formam sub communi ratione forma.

Responsio ad fundamentum sententiae.

Ad fundamentum tertiae sententiae non potest ex adè responderi vsque ad sequentem disputationem, vbi explicabimus, quomodo panis non annihilatur, sed verè conuertitur in corpus Christi, & explicabimus locutiones inter terminos huius conuersionis, docendo cum D. Thom. hic artic. 4. & q. 78. art. 5. panem non proprie fieri corpus, sed ex pane corpus. Confirmatio vero ibi adducta potius contrarium persuadet, nam certum est, posse Deum, conseruato corpore Christi in sacramento, iterum producere, seu creare eandem substantiam panis, quae transubstantiata fuerat, vt docent Caier. Capreolus & Ferrar. locis citatis: signum est ergo, illam entitatem panis non manere proprie in corpore CHRISTI, nec realiter, nec formaliter, sed solum esse conuersam in illud, & ideo dicitur id, quod erat panis, esse nunc corpus Christi, sumendo vagè illud relatiuum, (quod) quantum ad rationem contenti sub speciebus, sub quibus corpus Christi, quali loco panis constituitur, & quodammodo illius officium subit, ac propter eandem causam dici potest secundum naturam ordinem, non posse eandem numero substantiam panis redire, nisi per conuersionem corporis Christi in ipsam, quia deberet redire sub eadem numero accidentibus, & ita explicant Diuum Thom. prædicti auctores, & de eadem re iterum dicemus in sequentibus.

ARTICVLVS III.

Verum substantia panis, vel vini post consecrationem huius sacramenti annihilatur.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod substantia panis post consecrationem huius sacramenti, annihilatur ac in pristinam materiam resoluatur. Quod enim est aliquid corporale, oportet alicubi esse. Sed substantia panis, quae est quidam corporale, non manet in hoc sacramento, (vt dictum est) nec etiam est dare aliquem locum,

4 d. 11 q. 2. art. 2 & 4. contr. c. 63. & quod 5. art. 11. & quod 9. art. 5. ad 3. & 1.

vbi sit. Ergo non est aliquid post consecrationem. Igitur autem est annihilata aut in praesentem materiam resoluta.

2. Praeterea, illud quod est terminus, a quo, in qua, & per mutatione non remanet, nisi forte impotentia materia, sicut cum ex aere sit ignis, forma aeris non manet, nisi in potentia materia & similiter, quando ex albo sit nigrum. Sed in hoc sacramento substantia panis & vini se habet, sicut terminus, a quo, corpus autem vel sanguis Christi, sicut terminus ad quem: dicit enim Ambrosius in libro de officijs. Ante benedictionem alia species nominatur: Post benedictionem corpus CHRISTI significatur. Ergo facta consecratione substantia panis vel vini non manet, nisi forte resoluta in suam materiam.

3. Praeterea. Oportet alterum contradictorium esse verum. Sed hoc est falsum, facta consecratione substantia panis vel vini est aliquid, Ergo hoc est verum, substantia panis vel vini est nihil.

Sed contra est, quod Augustinus dicit in lib. 83. quaestio- num. Deus non est causa tendendi in non esse. Sed hoc sacramentum diuina virtute perficitur. Ergo in sacramento non annihilatur substantia panis aut vini.

Respondeo dicendum, quod quia substantia panis vel vini non manet in hoc sacramento, quidam impossibile reputantes, quod substantia panis vel vini in corpus, vel sanguinem CHRISTI conuertatur, posterunt quod per consecrationem substantia panis vel vini, vel resoluatur in praesentem materiam, vel quod annihilatur. Praesentem autem materiam, in quam corpora mixta resoluuntur, sunt quatuor elementa. Non enim potest resolutio fieri in materiam primam, ita quod sine forma existat, quia materia sine forma esse non potest. Cum autem post consecrationem, nihil sub speciebus sacramenti remaneat, nisi corpus & sanguis Christi, oportet dicere, quod elementa, in qua resoluta est substantia panis vel vini, inde discedant per motum localem, quod sensu perciperetur. Similiter etiam substantia panis vel vini manet vsque ad vltimum instanti consecrationis. In vltimo autem instanti consecrationis iam est ibi substantia corporis vel sanguinis Christi, sicut in vltimo instanti, generationis iam in ipsi forma. Vnde non erit dare aliquod instanti, in quo sit ibi praesentem materia. Non enim potest dici, quod paulatim substantia panis, vel vini resoluatur in praesentem materiam, vel successiue egrediat de loco specierum, quia si hoc inciperet fieri in vltimo instanti sua consecrationis, simul sub aliqua parte hostiae esset corpus CHRISTI cum substantia panis, quod est contra prædicta.

* Si vero hoc incipiat fieri ante consecrationem, erit dare aliquod tempus, in quo sub aliqua parte hostiae, neque erit substantia panis, neque erit corpus CHRISTI, quod est inconueniens, & hoc ipsum perpendisse videntur. Vnde posterunt aliud sub distinctione, scilicet, quod vel annihilatur, vel in praesentem materiam resoluatur. Sed nec hoc potest esse, quia non est dare aliquem modum, quo corpus CHRISTI verum esse incipiat in hoc sacramento, nisi per conuersionem substantia panis in ipsum, quae quidem conuersio tollitur, postea vel annihilatio substantia panis, vel resolutio in praesentem materiam. Similiter etiam non est dare vnde talis resolutio, vel annihilatio in hoc sacramento causatur, cum effectus sacramenti significetur per formam. Neutrum autem horum significetur per hac verba forma: Hoc est corpus meum. Vnde patet, prædictam positionem esse falsam.

Ad primum ergo dicendum, quod substantia panis vel vini, facta consecratione, neque sub speciebus sacramenti manet, neque alibi. Non tamen sequitur, quod annihilatur. Conuertitur enim in corpus Christi. Si autem non sequitur, si aer, ex quo generatus est ignis, non sit ibi vel alibi, quod sit annihilatus.

Ad secundum dicendum, quod forma, quae est terminus a quo, non conuertitur in aliam formam, sed vna forma accedit